

هویت اجاره‌ای؛ ترفندی برای فرار مالیاتی

یا جرایم مطلع می‌شود؛ در حالی که هیچ نقشی در این تخلفات نداشته است.

● نقش شرکت‌های صوری در شبکه فرار مالیاتی

به گفته کارشناسان، شرکت‌های صوری حلقه واسط فرار مالیاتی گسترده هستند. آن‌ها با صدور فاکتورهای جعلی به شرکت‌های حقیقی و حقوقی، صورت‌های مالی را باد کرده و درآمد مشمول مالیات را کاهش می‌دهند. این فرآیند موجب می‌شود حجم کلان پول جابه‌جا شده اما مالیاتی بابت آن پرداخت نشود.

بانک مرکزی و سازمان امور مالیاتی بارها در گزارش‌های رسمی، هشدار داده‌اند که بخش اعظمی از فرار مالیاتی کشور از طریق شبکه شرکت‌های صوری و فاکتورهای جعلی انجام می‌شود. طبق آخرین آمار، حدود ۲۰ درصد اظهارنامه‌های مالیاتی به‌واسطه معاملات با شرکت‌های بی‌هویت یا صوری مخدوش است.

تداوم فعالیت شرکت‌های صوری نه تنها اقتصاد ملی را از درآمد مشروع محروم می‌کند، بلکه ساختار شفافیت اقتصادی را تهدید کرده و عدالت مالیاتی را به چالش می‌کشد. ضمن آنکه ترکیب این شرکت‌ها با پدیده پولشویی، امکان ردگیری نقل و انتقالات مالی مشکوک را برای نهادهای نظارتی دشوارتر می‌سازد.

● راهکارها و تدابیر مقابله‌ای

در سال‌های اخیر، گام‌های مهمی برای مبارزه با شرکت‌های صوری برداشته شده است؛ از جمله سخت‌گیری در اعتبارسنجی متقاضیان ثبت شرکت، تطبیق کد ملی با اطلاعات ثبتی، الزام ارائه دفاتر قانونی و سامانه مؤدیان و پایش تراکنش‌های مشکوک بانکی. با این حال، خلأ قانونی و نبود نظارت کافی به سودجویان اجازه می‌دهد همچنان شرکت‌های صوری را پنهانی فعال کنند.

کارشناسان معتقدند راهکار نهایی، هوشمندسازی و یکپارچه‌سازی اطلاعات مالی، برخورد قاطع با حلقه‌های واسطه اجاره یا فروش هویت و شفافیت زنجیره تراکنش‌ها است. در نتیجه آنکه، شرکت‌های صوری همچنان یکی از ابزارهای اصلی فرار مالیاتی و اخلاص در شفافیت اقتصادی کشور هستند. مقابله جدی و قاطع با این پدیده، هم به نفع درآمد‌های عمومی است و هم گامی مهم در جهت تحقق عدالت مالیاتی و سلامت اقتصاد ایران.

مفسدان نخواهیم شد.

فرار مالیاتی یکی از چالش‌های جدی اقتصاد ایران است که سالانه بخش قابل توجهی از درآمد‌های بالقوه دولت را از چرخه مالی کشور خارج می‌کند. در این بین، شرکت‌های صوری (کاغذی) به ابزار اصلی دور زدن قانون و پنهان کردن درآمد‌ها تبدیل شده‌اند؛ شرکت‌هایی که صرفاً به‌صورت ثبت‌شده وجود دارند و فاقد فعالیت واقعی اقتصادی هستند.

● نحوه عملکرد شرکت‌های صوری

شرکت‌های صوری با کاغذی، معمولاً بدون وجود محل یا فعالیت تجاری واقعی، فقط برای معاملات صوری یا انتقال وجوه بزرگ ثبت می‌شوند. این شرکت‌ها به‌طور عمد به‌هدف صدور فاکتورهای غیرواقعی، تسهیل پولشویی، فرار مالیاتی و دور زدن مقررات مالیاتی ایجاد می‌شوند. یکی از رایج‌ترین روش‌ها، فروش یا اجاره دادن هویت شرکت به

گام‌های بلند سازمان امور مالیاتی در راه تحقق عدالت مالیاتی

در سال‌های اخیر، تحقق عدالت مالیاتی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور مورد توجه جدی قرار گرفته و سازمان امور مالیاتی ایران در این مسیر، سیاست‌ها و اقدام‌های متعددی را با هدف استقرار نظامی شفاف، هوشمند و عدالت‌محور اجرا کرده است.

عدالت مالیاتی نه تنها به معنای دریافت مالیات بیشتر از اقشار پردرآمد یا ثروتمندان جامعه است، بلکه به معنای طراحی سازوکاری است که در آن هر شهروند و هر بنگاه اقتصادی، متناسب با توان و سهم واقعی خود در اقتصاد ملی، در پرداخت مالیات مشارکت کند و به این ترتیب، نظام درآمدی عادلانه‌ای را برای تأمین هزینه‌های عمومی، تحقق عدالت اجتماعی و کاستن از فاصله طبقاتی فراهم سازد.

سازمان امور مالیاتی کشور در دهه اخیر، با تکیه بر فن‌آوری‌های نوین، ایجاد سامانه‌های تبادل داده و بانک‌های اطلاعاتی، نقش اساسی در شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی و کاهش موارد فرار مالیاتی ایفا کرده است. راه‌اندازی کامل سامانه مودیان و اطلاعات فروشگاهی، اتصال به شبکه مالی و بانکی کشور برای رهگیری تراکنش‌های مشکوک و پیاده‌سازی طرح مالیات بر عایدی سرمایه از جمله گام‌های جدی و مؤثر در این مسیر بوده است.

در گفت‌وگو با یک کارشناس اقتصادی مطرح شد؛

پایان عصر حسابرسی سنتی؛ آینده مالیات با داده و سامانه‌های هوشمند

علیرضا نظری، کارشناس اقتصادی، در گفت‌وگو با ایران درباره اهمیت و ضرورت حسابرسی سیستمی در نظام مالیاتی ایران اظهار داشت: «در سال‌های اخیر با گسترش پیچیدگی‌های فعالیت‌های اقتصادی، حجم عظیمی از نقل و انتقالات مالی، افزایش کسب‌وکارهای نوین و توسعه فن‌آوری اطلاعات، روش‌های سنتی حسابرسی دیگر جوابگو نیستند و نمی‌توانند پاسخ مناسبی به نیازهای کنونی شفافیت مالیاتی بدهند.» وی افزود: «حسابرسی سیستمی از یک سو یعنی استفاده از سامانه‌های الکترونیکی پیشرفته و داده‌کاوی گسترده و از سوی دیگر یعنی کنار گذاشتن شیوه‌های دستی و سلیقه‌ای که بارها منجر به خطا، تبعیض و حتی بی‌عدالتی می‌شد.»

دیگر جوابگو نیستند و نمی‌توانند پاسخ مناسبی به نیازهای کنونی شفافیت مالیاتی بدهند.» وی افزود: «حسابرسی سیستمی از یک سو یعنی استفاده از سامانه‌های الکترونیکی پیشرفته و داده‌کاوی گسترده و از سوی دیگر یعنی کنار گذاشتن شیوه‌های دستی و سلیقه‌ای که بارها منجر به خطا، تبعیض و حتی بی‌عدالتی می‌شد.»

«شفاف‌سازی پایه‌های درآمدی و ثروتی، مبارزه سازمان‌یافته با سوداگران اقتصادی و پیگیری تحقق درآمد‌های مالیاتی بدون فشار بر طبقات متوسط و پایین، از سیاست‌های قطعی سازمان است.» همچنین، سازمان با راه‌اندازی برنامه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی گسترده در رسانه‌ها، سعی کرده است فرهنگ پرداخت مالیات را در جامعه به‌عنوان یک ضرورت ملی و اخلاقی نهادینه کند و با تبیین نقش مالیات در توسعه زیرساخت‌ها، خدمات عمومی و پیشرفت کشور، اقبال مختلف مردم را به مشارکت داوطلبانه و آگاهانه در این مسیر ترغیب نماید. در سال‌های اخیر، با رشد گسترده تراکنش‌های بانکی، شناسایی حساب‌های اجاره‌ای، شناسایی شبکه‌های فرار مالیاتی با ده‌ها هزار میلیارد ریال گردش غیرواقعی و مقابله با شرکت‌های صوری، سازمان امور مالیاتی نشان داده است که با قدرت و قاطعیت در میدان شفافیت و عدالت حضور دارد و به گفته مقام‌های این نهاد، «دوره فرار مالیاتی رو به پایان است.»

اگرچه هنوز چالش‌هایی چون اقتصاد غیررسمی، بخشی از فعالان اقتصادی که مهارت مخفی کاری یا استفاده از روش‌های فرار مالیاتی را داشتند، عملاً زیرآورد حسابرسی می‌مانند.»

نظری افزود: «اما اکنون با پیشرفت سامانه‌های اطلاعاتی، بانک‌های جامع و الگوریتم‌های شناسایی ریسک مالیاتی، تا حد زیادی این تبعیض ساختاری حذف شده است. یعنی داده‌های دموگرافیک، نقل و انتقال پول، معاملات املاک یا خودرو، حتی سبک زندگی اقتصادی افراد، همگی به‌صورت سیستمی رصد شده و هر کسی تنها براساس حجم واقعی فعالیت اقتصادی خود مورد قضاوت و حسابرسی قرار می‌گیرد.»

نظری با اشاره به تجربه جهانی افزود: «امروزه در اغلب اقتصادهای پیشرفته، مالیات‌ستانی بدون حسابرسی سیستمی و ابزارهای داده‌محور عملاً غیرممکن است. ایران هم سال‌هاست که مصمم به پیوستن به این روند جهانی است. البته این فرآیند اقتضا می‌کند از نظر زیرساخت فنی، آموزش نیروی انسانی و نیز فرهنگ‌سازی اجتماعی هم اقدام‌ها جدی صورت گیرد.»

وی توضیح داد: «چالش اصلی، تکمیل یکپارچه تمامی زنجیره داده‌هاست؛ هنوز در بعضی دستگاه‌ها شاهد ضعف ارسال و تجمع داده هستیم. تعامل و همکاری میان دستگاه‌ها مانند بانک مرکزی، بیمه‌ها، گمرک و ثبت اسناد باید هرچه سریع‌تر تسهیل شود تا نظام مالیاتی بتواند تصویر واقعی اقتصاد را شناسایی کند.»

فعالیت‌های پنهان برخی اصناف، یا مقاومت در برابر برخی شفافیت‌ها وجود دارد و نظام مالیاتی کشور در مسیر توسعه خود نیازمند اصلاحات مستمر و پشتیبانی قانونی است. اما روند کلی تحولات اخیر و تلاش‌های سازمان امور مالیاتی امیدوارکننده است

قانون‌محور و داده‌بنیاد، می‌توان انتظار داشت نظام مالیاتی به ابزاری واقعی و کارآمد برای کاهش نابرابری، تأمین مالی پایدار دولت و تحقق عدالت اجتماعی در کشور تبدیل شود.

به بی‌اعتمادی یا نگرانی دامن می‌زند.» وی افزود: «اگر سازمان امور مالیاتی فرآیند آموزش و اطلاع‌رسانی را با جدیت ادامه دهد و اطمینان خاطر از صحت و امنیت اطلاعات شهروندان ایجاد کند، مطمئناً مقاومت‌های پنهان و نگرانی‌ها رفته‌رفته کاهش پیدا می‌کند و فرهنگ شفافیت مالیاتی در کشور نهادینه می‌شود.»

همچنین وی در پاسخ به سؤالی درباره نگرانی برخی بنگاه‌ها نسبت به امنیت داده‌ها گفت: «مهمترین شرط موفقیت حسابرسی سیستمی، حفظ امنیت داده و صیانت از اطلاعات مالی و شخصی مؤدیان است. اگر شهروندان مطمئن باشند که داده‌هایشان فقط برای اهداف قانونی و در سیستم‌های حفاظت‌شده مورد استفاده می‌یابد.»

همکاری و مشارکت آنان نیز افزایش می‌یابد.» نظری افزود: «در عین حال، لازم است سازوکارهای نظارت بر عملکرد سیستم نیز تقویت شود تا اگر خطایی رخ داد یا حتی تصحیح شد، امکان رسیدگی و پیگیری مؤثر وجود داشته باشد.» نظری آینده حسابرسی سیستمی را روشن توصیف کرد و گفت: «همان‌طور که نظام مالیاتی طی دوده گذشته مسیرگذار از فرم‌ها و کاغذهای دستی به خدمات الکترونیک را طی کرد، حالا زمان آن رسیده که یک گام بلندتر برداشته شود و با تکیه بر تکنولوژی روز و تحلیل داده‌های عظیم، نه فقط به مقابله با فرار مالیاتی، بلکه به سمت ایجاد پایه‌های جدید مالیاتی در حوزه‌های ثروت و دارایی گام بردارد.»

وی افزود: «نظام هوشمند حسابرسی بزرگترین کمک را به عدالت مالیاتی می‌کند، چون شفافیت و پاسخگویی را برای همه فعالان اقتصادی الزامی می‌کند و سطح ریسک فرار مالیاتی را بسیار بالا می‌برد.» این کارشناس اقتصادی با اشاره به مزایای اجرایی حسابرسی سیستمی اظهار کرد: «در این مدل، با استفاده از الگوریتم‌های تشخیص ریسک و داده‌کاوی، پرونده‌هایی که بیشترین شکاف اطلاعاتی، رفتار غیرعادی یا معاملات مشکوک دارند، شناسایی شده و در اولویت حسابرسی قرار می‌گیرند؛ این یعنی از اتلاف نیروی انسانی و منابع جلوگیری می‌شود و کارایی نظام مالیاتی تا چندین برابر افزایش می‌یابد.»

وی افزود: «همچنین، حسابرسی سیستمی امکان شخصی‌سازی و هوشمندسازی فرآیند رسیدگی را می‌دهد؛ یعنی برای هر فرد یا مؤسسه بسته به نوع فعالیت اقتصادی و میزان ریسک، سطح و نوع بررسی اختصاصی انجام می‌شود، نه اینکه همه با یک نسخه یکسان ازبایی شوند.» در ادامه نظری درباره نقش آموزش و فرهنگ‌سازی تأکید کرد: «یکی از پیش‌نیازهای موفقیت این مسیر، آموزش گسترده نیروی انسانی در سازمان امور مالیاتی و همچنین اطلاع‌رسانی شفاف و مستمر به خود مؤدیان است. بسیاری از مودیان هنوز از شیوه‌های جدید حسابرسی، نحوه صحت‌سنجی داده‌ها یا فرآیند اعتراض اطلاع ندارند و همین گاهی